

Paulus' nei til homofile ekteskap

Det synes klart for meg at Hegertun her lar tidsånden styre tolkningen av Paulus tekster i stedet for at disse tekstenes universelle og prinsipielle budskap får komme til orde.

Øyvind Gaarder Andersen

Førstelektor ved Høyskolen for ledelse og teologi

Innlegg i Dagen, 25. juni 2021

I Dagen 22.06.21 kommenterte jeg Terje Hegertuns bok «Det trofaste samlivet», og den 23.06.21 ga han en respons på min kommentar.

La meg også nevne at jeg sendte mitt innlegg til Hegertun noen dager før publisering, slik at han kunne lese det. Og Hegertun informerte meg om at han hadde skrevet et tilsvarende svar. På grunn av spørsmålets viktighet vil jeg nå utdype det jeg skrev i mitt første innlegg.

Homofile ekteskap i Romerriket

Jeg er enig i at det er viktig å kjenne til den historiske situasjonen de bibelske tekstene ble skrevet i for å forstå dem på best mulig måte. Derfor vil jeg først si litt mer om homofil praksis på Paulus' tid før jeg kommer tilbake til Hegertuns artikkel.

I mitt innlegg 22.06 henviste jeg til Bjørn Helge Sandvei, tidligere førstelektor i gresk på MF, og hans materiale om homofili i Romerriket. Han viser blant annet til B. Brootens og C.A. Williams bøker som dokumenterer utbredelsen av likekjønnede ekteskap på denne tiden.

Det er for eksempel tale om formelle bryllupsseremonier, og også gravstøtter som forteller om homofile ekteskap.

Sandvei viser også til «ukeblad-romaner» som prøver å imøtekomme forskjellige leseres interesser. For eksempel lar de «en hetero- og en homofil kjærlighetshistorie løpe parallelt» som «avsluttes med en happy ending for begge par».

Et eksempel på dette er «Efesiske eventyr». Her er det «jevnbyrdighet» mellom parene. Det heterofile paret er på henholdsvis 16 og 14 år, mens det homofile paret er på ca. 20-22 og 18 år (Bibelen og homofilspørsmålet, 2014, s. 8.).

Sandvei mener derfor at sannsynligheten for at Paulus var kjent med «homofile partnerskap» er meget høy. Blant annet påpeker han at Paulus som «en av ytterst få antikke forfattere» omtaler kvinnelig homoseksualitet (Rom 1,26).

Sandvei viser også til at det i B. Brootens bok «Love between Women» «tegnes et ganske entydig bilde av kvinner som lever i eller ønsker å etablere trofaste lesbiske samlivsforhold» (Sandvei, s. 6-7).

Paulus' tekster om homofili

Jeg påpekte på denne bakgrunn i min forrige artikkel hvor utbredt stabile homofile parforhold og likekjønnede ekteskap var i Romerriket, men hevdet at Hegertun avviser at Paulus kjente til dette, og at han derfor omtolker bibeltekstene om homoseksualitet til ikke å gjelde likekjønnede ekteskap.

Hegertun svarer med å påpeke at han i sin bok skriver: «Hva han [Paulus] eventuelt må ha kjent til, kan vi ikke med sikkerhet slå fast.

Sannsynligvis var Paulus velinformert» (s. 131). Likevel hevder altså Hegertun at «det er mye som tyder på at det Paulus tar avstand fra, er noe annet enn stabile homofile relasjoner» (s. 177-178).

Velinformert Paulus

Men Paulus' tekster på dette området åpner ikke på noen måte for noen former for homoseksualitet, heller ikke for likekjønnede ekteskap. (Rom 1,26-27; 1 Kor 6,9-10; 1 Tim 1,9-10).

Derfor fant jeg det naturlig å tolke Hegertun slik at han mente at Paulus ikke kan ha kjent til stabile homofile relasjoner, som likekjønnede ekteskap, siden han, ifølge Hegertun, ikke adresserer dette.

Nå påpeker Hegertun imidlertid at han skriver at Paulus sannsynligvis var velinformert når det gjelder ulike former for homofili i Romerriket. Betyr det at han mener at Paulus troligvis også var kjent med forekomsten av likekjønnede ekteskap?

Men da melder spørsmålet seg: Hvorfor skjelner ikke Paulus mellom «stabile homofile relasjoner» som likekjønnede ekteskap og promiskuøs homoseksualitet hvis det bare er det siste han tar avstand fra?

Jeg forstår Hegertun slik: Om Paulus kjente til forekomsten av homofile ekteskap eller ikke, er irrelevant for tolkningen av hans tekster.

For, synes Hegertun å mene, Paulus' fokus var uansett promiskuøse homoseksuelle forhold, ikke stabile trofaste forhold. Eller faktisk, uansett hva Paulus måtte ha hatt i tankene, kan ikke disse tekstene brukes til å avvise likekjønnede ekteskap, for Paulus hadde ikke den innsikt i dette som vi har i dag, synes Hegertun å mene.

Men begge disse måtene å tenke på, vil jeg si, er uholdbart å hevde, av to grunner: For det første var det ikke uvanlig med stabile trofaste homofile forhold, også ekteskap, på Paulus' tid.

For det andre er hans tekster krystallklare. De sier nei til homoseksualitet, uansett hvilken form det måtte dreie seg om, på prinsipielt grunnlag. I 1 Kor 6,9 skriver Paulus helt generelt om «menn som ligger med menn» uten å gjøre noe unntak.

Rom 1,26-27

Likeledes avvises homofili prinsipielt i Rom 1,26-27. Her viser Paulus tilbake til skapelsen av mennesket som kvinne og mann, og ordningen med ekteskap mellom kvinne og mann.

Jeg refererte i forrige artikkel noe av Bjørn Helge Sandveis analyse av denne teksten. La meg utdype dette litt.

Sandvei påpeker: «Avvisningen av homoseksuell adferd i Rom 1 gjelder... ikke primært konkrete personers handlinger, men knytter tilbake til skapertanken og er ledd i et prinsipielt og allment, teologisk resonnement.»

Det betyr at alle former for homoseksuell praksis avvises, også likekjønnede ekteskap. Dette understrekes av at Paulus ikke bruker de vanlige ordene for «kvinner» og «menn», men to ord som betyr «kvinnelig» (gr. thelys) og «mannlig» (gr. arsen).

Samme språkbruk finnes i den greske oversettelsen av 1 Mos 1,27. Videre bekreftes denne tolkningen av bruken av den bestemte artikkel som her tjener til å «fokusere på arten og ikke individene (såkalt generisk artikkelbruk), det vil si som artsbestemmelse».

Bryter med skapelsesorden

Jeg vil også referere Sandveis analyse av de greske verbformene som er benyttet i Rom 1,23-27. Det gjør kanskje at det følgende avsnittet kan bli ganske krevende å lese.

Men poenget er å påpeke at Rom 1,23-27 sier at homoseksualitet bryter med Guds skapelsesorden hvor ekteskapet bare er for mann og kvinne. Derfor sier teksten et prinsipielt nei til alle former for homofile forhold.

Sandvei peker på at bruken av aorist (konstaterende eller ingressivt) i stedet for en 'sosiologisk' beskrivende imperfektum «fokuserer på det prinsipielle anliggende i resonnementet:

Følgene for menneskeheten av at synden kom inn i verden, ble at... mennesket begynte å dyrke det skapte istedenfor Skaperen (v. 23-25), og at kjønnspolariteten i menneskeslekten ble skadet (v. 26f) – alle verb i aorist.

Dersom teksten skulle ha til hensikt å gi en nærmest sosiologisk beskrivelse av måten visse mennesker i samtiden levde på, burde man heller ha forventet imperfektum i disse versene (jfr. vekslingen aorist og imperfektum i beskrivelsen av syndflodgenerasjonen i Luk 17,27f).»

En parallell bruk av verbformene aorist og imperfektum finnes i Meliton av Sardes' «Påskepreken». Her blir menneskets... skjebne etter syndefallet «omtalt ved verb i aorist.., mens de videre følger dette fikk i menneskenes konkrete historie blir beskrevet ved imperfektum» (Sandvei, s. 5).

Tidsånden

Konklusjonen er at Paulus' tekster om homofili er krystallklare. Det sies nei til alle former for homofili, også likekjønnede ekteskap.

Det synes klart for meg at Hegertun her lar tidsånden styre tolkningen av Paulus tekster i stedet for at disse tekstenes universelle og prinsipielle budskap får komme til orde. Slik sett blir hans tolkning en læremessig overprøving av Bibelen.

I tillegg kan Matt 19 nevnes hvor Jesus bare taler om ekteskap mellom mann og kvinne, med referanse til skapelsen - og hvor han i tillegg sier at ekteskap ikke er for alle.

Så har vi det store tema som handler om hvordan vi skal møte mennesker som kjemper med å følge Bibelens ord på det seksuelle området, enten det handler om homofile eller heterofile.

Også her må Bibelen, Guds ord, være vår norm og øverste autoritet.